

מסורת הש"ס

(א) [לעיל כח:] (ב) ברכות
 ש: שבת קכג, (ג) ברכות לד:
 לד: סוף קנא: פסחים קח:
 לעיל נא: (ד) [לעיל כח:]
 יחאן, (ה) ברכות לד:
 (ו) [לעיל כח:] (ז) [לעיל כח:]
 ר"ש בר נחמיה, (ח) [לעיל כח:]
 ואח מנחם, (ט) [לעיל כח:]
 יג. ע"ש, (י) [לעיל כח:]
 משנה יא, [לעיל כח:]
 דפרה פ"ד [לעיל כח:]
 דהלכות פטיון, (י) [לעיל כח:]
 לפי ד"ה למען, (יא) [לעיל כח:]
 אחר ד"ה מנחם, [לעיל כח:]
 (יב) [לעיל כח:]

הגהות הגר"א

[א] גמ' זה המבזה דיבור
שנא' לו למשה. נמחק ב'
תיבות לו למשה ונ"ב להם
לישראל:

מוסף רש"י

אין להם משיח
לישראל. שמקוה היה
משיח ועליו נאמרו כל
הנבואות האמנם קרן לבית
ישראל ועמד ורעה שגב' (העיר צח). לא תחשבו
הטעות והתחומות (ברכות
לד') דברי נחמות שלכן
(שבת 30.) עין אל
רחתה. קרן יבשלים של
שלטת לראותו (שם) לא
נמאית ולא גלית לשום צדיק
(ברכות שם). שהיה רחוק
מעבירה. שהיה רחוק כל
ימיו מן העבירה. הדיית
דמים מעיקרו (שם)
מפרקט'א. מתעסק
במחנות תלמיד חכם כדי
לשקוט לידם עבר עין חשוני
לשקוט בתורה ע"י אלו
(תחבובות שם) המבדלה
בית החרד. ה' אל ידבר

א"ר יוחנן ללבי זכור
אבימי בריה דרבי אבהו ימורי
ישיש עליך (ה') אלהיך אמר ר
כימי השמים על הארץ רב
נשבעתי (ג) אמר רבי חייא בר א
הבא (יג) עין לא ראתה אלהים
העולם הזה לימות המשיח א
נתבאו אלא לבעלי תשובה
אבהו (ד) (א"ר) מקום שבעלי
ולקרב ברישא רחוק והדר קר
אמר לרחוק שהוא רחוק מע
יוחנן כל הנביאים כולן לא נת
תלמיד חכם מנכסיו אבל תל
רבי יהושע בן לוי זה יין המע
וא"ת אדם היכן דר בנן ואם
אין תורה מן השמים וכו': תנ
השמים ד"א (ט) כי דבר ה' בזה
זה המפר ברית בשר הכרת
המחלל את הקדשים והמב
מחלל (ס) (סא) סמך וסמך וסמך

זהו וכו': אקוט צדור. אקח
שנה אקוט צדור קטן
לפניו ומסתמא היינו משיח
מיהא גבי מתי מדבר אצל

והיינו דא"ל ההוא מ
אתי משיח א"ל לבי ה
אינשי א"ל מילט קא
כתיב ¹כי הנה החש
לְאוֹמִים וְעַלֶּיךָ יִזְרַח
תְּנִיא ר' אליעזר אומר
שנה שנאמר ²ארבעים
אלעזר בן עזריה אומר
³היה ביום ההוא וגש
כימי מלך אחד איזהו
זה משיח רבי אומר
⁴יראוך עם שמש ול
הילל אומר אין להם
אכלותו בימי חזקיה א
מריה לרבי הילל חז
ראשון ואילו זכריה
ואמר ⁵גילי מאד
ירושלים הנה מלך
הוא עני ורוכב על חמ
תניא אידך ר' אליעזר
ארבעים שנה כתיב
ויאכילך וכתיב התם
שנות ראינו רעה רבי
שנה כתיב הכא ⁶ועם
ממאות שנה וכתיב
עניתנו רבי אומר ג' מא
כמנץ ימות החמה
בלבי ושנת גאולי בא

לא גלית ר"ש בן
המשיח לישראל שבב
יהודה אמר שמואל
חמן בר יצחק אמר
א ר"י יוחנן *כל הנב
לתך (אלהים) יעשה
שעבוד מלכויות בלבב
כל צדיקים גמורים ע
שובה עומדין שם צ
: מאי רחוק רחוק דמ
רה קרוב שהוא קרו
או יאלא למשיחיתו
ידי חכמים עצמן עין
מר בענביו משה י
אמר גן הוא עדן תלמ
רבנן ⁶כי דבר ה' בוזח
ה אפיקורוס ד"א כי
רת הכרת בעולם הזה
את המועדות והמ
רברים אף על פי ש
האמר אין תורה מ
ש ברוך הוא אלא משה
זה מקל וחומר זה מ
מלמדה זה הוא דבר
עסוק בתורה ואינו עו
י דבר ה' בזה זה המב
יהושע בן קרח אומר
ל הלומד תורה ומשה

וְהָיָה לְאַרְבַּעָה רָאשִׁים: בְּרִאשִׁית ב' י
הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּ

חלק פרק אחד עשר מנהדרין

לאיברי לא גליתי. שלא הוואתי דבר מפי שהיו איברי יכולין לשמוע
אבל בלבי היה עמוון הדבר: (ט) למען ירבו ימים ימיכם עם הארץ.
ולא עמדו בחרטום כל כך אבל עמידין לעמוד כשיבא משיח: כמאש
חקו. שבעת ימי המשתה כל ימים עליך שבעת ימים ויומו של הק"ה
אלף שנה: כל ימי נתי. כמו ימי נתי

כחשבוֹן השנים שנמנאֹ בידו ללאוֹת זמן
שנשבע ה' מעבֹר מי נח עוד על
הארץ כן נשבעתי כפי אֹתוֹת חשבוֹן
נשבעתי מקֹפֶךְ עֲלֶיךָ וּמוֹגֶעֶר בְּךָ שֶׁלֹא
אֲחֲרִיצ אֶת עוֹלָמִי וְלֹא אֲחַדְרָה שִׁבְעָה מֵשִׁיחַ
עַד שִׁיכֹלֶה הוּא הַזֶּמֶן: **וְעַתָּה נִסְכְּאוּ.**
טוֹבָה לִישְׁרָאֵל: **עֵינִי לֹא רֹאֶה.** דְּלִינִי
קָץ לְדַבֵּר: **לְדִיקִים חֵינִי עוֹמְדִין.**
דְּגִדּוֹל כְּחַן שֶׁל צְבָלִי תִשּׁוּבָה שְׁאִין צְרִיבָה
יִכּוֹלֶה לַעֲמֹד (לְפִינֵיהֶם) [בְּמַחֲלֵתָם]:
צְרִישָׁא לְרַחֲוִק. שְׁמַתְרַחֲק מִן הַקֶּבֶץ
וְאֲחֲרֵיכֶם שֶׁב אֲלֵינוּ בְּתִשּׁוּבָה וְהִדֵּר שְׁלוֹם
לְקַדּוֹשׁ מַעֲיָקְרָא דְּלִיק גְּמוּר דְּגִדּוֹל כְּחַן
שֶׁל צְבָלִי תִשּׁוּבָה: **שְׁהִיִּר רַחֲוִק מִן**
הַעֲצִירָה. כִּל יִמֵּינוּ לְדֵינֵינוּ דְּלִיק גְּמוּר:
אֲפִיקּוּרוֹס וּמוֹגֵלָה פִּינִיס מְפֹרֶשׁ לְקַמֵּן [עֲצִיר]:
צְרִים צִשֵּׁר. מִלֵּילָה: **מִכְּלָן.** מִן הַפִּסְקוֹ
הַזֶּה שְׁמַתְבֹּר כִּי דִבֵּר ה' בְּזֶה (אֲמַר ר"א)
וְכִי מַחֲלֵל אֶת הַקִּדְּשִׁים דְּמַחֲלֵל קִדְּשִׁים
וּמִצְוָה מוֹעֲדוֹת וּמוֹגֵלָה פִּינִיס כִּי הֵינִינוּ
דִּבֵּר ה' בְּזֶה) דְּבִזְיוֹן הוּא: **מִפְּרִי צְרִים.**
הֵינִינוּ אֶת בְּרִיתִי הַפֶּסֶח: **מוֹעֲדוֹת.**
חוֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד: **קִדְּקוֹן זֶה.** מִסְרֹת
וּיְמִירוֹת: **מִק"ו [זֶה] וּמוֹגִירָה שׁוֹה**
[זֶה]. [וְשִׁאֲרֵי רֵבֹו גִּזְרֵיהֶם שׁוֹה] לֹא
גָּמַר מִרְבּוֹ: **הַמִּשְׁנָה.** זֶה עֲשׂוּתָה כְּמוֹ
שְׁאִינֶה עֵיקֶר: **זֶה הַעֲבֹד ע"י.** הֵינִינוּ
דִּבֵּר ה' דְּבֹר שְׁדֵּר הַקֶּבֶץ בְּעֲמָמוֹ
לִישְׁרָאֵל דְּלֹאנִי וְלֹא יִהְיֶה לָךְ מִפִּי
הַגְּבֻרָה שְׁמַעְנוּס: **חֲוֹר.** לְשׁוֹמֵר:
זֶמֶר

יש אמר ללכי גלית למלאכי השרת לא גלית תני
אלפים שנה שנאמר ¹⁰ ומשוש חתן על כלה (כן)
ות המשיח כמיום שנברא העולם ועד עכשיו שנאמר
מי נה עד עכשיו שנאמר ¹² כי מי נה זאת לי אשר
יום כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם
למחכה לו ופליגא דשמואל דאמר שמואל ¹³ אין בין
ואמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן כל הנביאים לא
לא ראתה אלהים זולתך ופליגא דרבי אבהו דא"ר
קים אין עומדין שם שנאמר ¹⁴ שלום שלום לרחוק
יקרא ומאי קרוב קרוב דמעיקרא ודהשתא ורבי יוחנן
מעבירה ונתרחק ממנה וא"ר חייא בר אבא ¹⁵ א"ר
תלמיד חכם ולעושה פרקמטיא לתלמיד חכם ולמהנה
לא ראתה אלהים זולתך ¹⁶ מאי עין לא ראתה אמר
בראשית ¹⁷ ר"ל אמר זה עדן לא ראתה עין מעולם
לומר ¹⁸ ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן והאומר
¹⁹ ומצותו הפך הכרת תכרת זה האומר אין תורה מן
בר ה' בזה זה המגלה פנים בתורה ואת מצותו הפך
תכרת לעולם הבא מכאן אמר ²⁰ רבי אליעזר המודעי
בר בריהו של אברהם אבינו והמגלה פנים בתורה
ש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא
השמים ²¹ ואפילו אמר כל התורה כולה מן השמים
מפי עצמו זהו כי דבר ה' בזה ואפילו אמר כל התורה
ורה שוה זו זה הוא כי דבר ה' בזה תניא היה רבי
בזה רבי נתן אומר כל מי שאינו משגיח על המשנה
ק רבי ישמעאל אומר זה העובד עבודת כוכבים מאי
דבור שנאמר ²² לו למשה מסיני ²³ אנכי ה' אלהיך לא
כל הלימד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע
חיה דומה לאשה שיולדת וקוברת רבי עקיבא אומר

16. כִּי דָּבָר יִי בִּזְהָ וְאֵת מִצְוֹתוֹ הִפֵּר הַכֹּהֵן תִּכְבֶּרֶת הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת עֲוֹנָה בָּהּ: במדבר טו לא עבדים לא יהיה לך אלהים אחרים על פני: שמות כ ב

צפ.

עין משפט
נר מצוה

יב א מיי פ"ח מהלך
 תשובה הלכה ז' וע"ש
 כ"ב:מ'
ב מיי פ"ט מהלך תשובה
 הלכה ז' וע"כ מהלך מלכות
 ה"ל צ'
ג א מיי ט"ז מהלך ד'
 ד' מיי פ"ז מהלך דעות
 ז' א טוש"ע י"ד י"ח פ"ר
 שפי' א':
ד א מיי ט"ז מהלך
 תשובה הלכה ד':
 ז' מיי ט"ז מהלך א'
 ז' מיי ט"ז מהלך א' ופ"א
 מהלך דעות הל"ח ופ"א
 מהלך חובל בלי שטוש"ע
 ח"מ פ"ר מלך טע"ג
ה א מיי פ"ג מהלך
 תשובה הלכה א'
ו א מיי ט"ז מהלך פ"ח
 הלכה א' סגמ עש"י ו'
 טוש"ע י"ד י"ח רמו עש"ף
 סד:

תורה אור השלם

[illegible]